

EWA WOLNICZ-PAWŁOWSKA
Uniwersytet Warszawski
Wydział Lingwistyki Stosowanej
ewolnicz@uw.edu.pl

W pięćdziesięciolecie pierwszej Konferencji Organizacji Narodów Zjednoczonych w sprawie Standaryzacji Nazw Geograficznych

Zarys treści. Z okazji pięćdziesiątej rocznicy pierwszej Konferencji ONZ w sprawie Standaryzacji Nazw Geograficznych w artykule przedstawiono tło historyczne trwającej do dziś międzynarodowej współpracy nad ujednoczeniem toponimów w skali globalnej. Konferencja w Genewie w 1967 roku była bardzo ważna, ponieważ określiła cele i zadania tej współpracy, wytyczyła główne obszary działań (standaryzacja narodowa, terminy geograficzne, systemy pisowni, międzynarodowa wymiana informacji), a także – poprzez przyjęte wówczas rezolucje – sformułowała szczegółowe wytyczne do procedur standaryzacyjnych. W minionym półwieczu globalne porządkowa-

nie nazewnictwa geograficznego – chociaż nadal nieukończone – zyskało powszechnie akceptowane ramy instytucjonalne i przyniosło oczekiwane rezultaty. Dużą rolę odgrywa w tej działalności Grupa Ekspertów ONZ ds. Nazw Geograficznych (United Nations Group of Experts on Geographical Names – UNGEGN), która organizuje cykliczne konferencje, sesje, posiedzenia sekcji regionalnych i grup roboczych, kursy toponimiczne, a także inspirowane powstawanie ujednoczonych treściowo baz danych i publikacji.

Słowa kluczowe: toponimy, międzynarodowa standaryzacja, UNGEGN

1. Wprowadzenie

W tym roku mija pięćdziesiąt lat od pierwszej Konferencji ONZ w sprawie Standaryzacji Nazw Geograficznych. Konferencja odbyła się w Genewie w dniach 4–22 września 1967 roku i zapoczątkowała proces globalnej współpracy nad ujednoczaniem toponimów w większości państw świata. Pięćdziesiąta rocznica jest dobrą okazją, aby przedstawić – z polskiej perspektywy – zakładane cele tej współpracy i osiągnięte już rezultaty, a także polski wkład w tej dziedzinie.

Konferencja Genewska w 1967 roku dała początek międzynarodowej współpracy o charakterze systematycznym, powszechnym i planowym, w odróżnieniu od wcześniej podejmowanych prób ponadpaństwowego porządkowania nazewnictwa, które były wybiórcze i objęły niewielką liczbę nazw. Przykładowo „...już przed wojną Powszechna Unia Pocztowa przy wydawaniu międzynarodowych spisów pocztowych zmuszona była do wprowadzenia pewnej normalizacji zwłaszcza dla krajów, gdzie używano oficjalnie alfabetów niełacińskich” (L. Ratajski

1969). Od 1967 roku co pięć lat organizowano konferencje ONZ poświęcone standaryzacji nazw geograficznych, na których wyznaczano sobie bliższe i dalsze cele oraz dyskutowano nad sprawozdaniami każdego z państw członkowskich. Drugą konferencję odbyła się w 1972 roku w Londynie, trzecia w 1977 w Atenach, czwarta w 1982 znowu w Genewie, piąta w 1987 w Montrealu; począwszy od szóstej konferencji w 1992 roku miejscem obrad stał się Nowy Jork (siódma 1998, dziewiąta 2007, dziesiąta 2012), z wyjątkiem ósmej konferencji w 2002 roku w Berlinie. Jubileuszowe, jedenaste spotkanie z tego cyklu miało miejsce również w Nowym Jorku 8–17 sierpnia 2017 roku (ryc. 1).

W ciągu ubiegłych pięćdziesięciu lat Polska wyraźnie zaznaczyła swoją obecność zarówno na kolejnych konferencjach, jak i na sesjach, odbywających się między konferencjami oraz na spotkaniach sekcji regionalnych i grup roboczych. W polskich czasopismach specjalistycznych zamieszczano sprawozdania z tych imprez, przy czym „Polski Przegląd Kartograficzny” wykazywał się najbardziej systematycznie poda-

Ryc. 1. Miejsca Konferencji ONZ w sprawie Standaryzacji Nazw Geograficznych (oprac. M. Zych)

waną informacją (zob. Literatura). W roku 1969 ukazał się artykuł Lecha Ratajskiego, w którym autor przedstawił problematykę podjętą na (jak to nazwał) „Konferencji Narodów Zjednoczonych do Ujednoczenia Nazw Geograficznych” i zarysował działania organizacyjne poprzedzające to spotkanie (L. Ratajski 1969). Z perspektywy historycznej jest to ciekawa relacja aktywnego uczestnika konferencji, który ocenił oraz szczegółowo opisał założenia i cele kształtującej się wówczas Grupy Ekspertów ONZ do spraw Nazw Geograficznych (United Nations Group of Experts on Geographical Names – UNGEGN).

2. Etap poprzedzający I Konferencję ONZ w sprawie Standaryzacji Nazw Geograficznych

Po drugiej wojnie światowej próby wprowadzenia nowego ładu na świecie i w stosunkach międzynarodowych przybrały formy instytucjonalne, z Organizacją Narodów Zjednoczonych na czele. W tym politycznym projekcie od początku dużą rolę wyznaczono uporządkowaniu nazw geograficznych. Miało to sprzyjać dokładnemu rozpoznaniu przestrzeni działań międzynarodowych, zaś przez wprowadzenie unifikacji nazw – zapewnić skuteczną komunikację i współpracę w skali globalnej. Postęp techniczny, który się dokonał w XX wieku, przemiany polityczno-społeczne na świecie, a także sama koncepcja Organizacji Narodów Zjednoczonych sprzyjały podjęciu wyzwania. Należy zaznaczyć, że kraje członkowskie, skupione w Organizacji Narodów Zjednoczonych zob-

wiązane są do realizacji zadań, wyznaczonych w rezolucjach przyjmowanych na konferencjach ONZ. W dokumentach tej organizacji zaleca się współpracę przy realizacji tych zadań na możliwie najwyższym szczeblu narodowym i międzynarodowym, a także w ramach samej Organizacji.

Problematyka standaryzacji w toponimii i kartografii była dyskutowana w Radzie Gospodarczej i Społecznej ONZ już w 1948 roku¹, a także pięć lat później, na piętnastej sesji Rady w 1953 roku. Tematyka ta pojawiała się w latach pięćdziesiątych XX wieku na wielu międzynarodowych spotkaniach naukowych, np. Panamerykańskiego Instytutu Geografii i Historii, Międzynarodowego Kongresu Onomastycznego, Międzynarodowej Organizacji Lotnictwa Cywilnego, na zebraniach ekspertów topografii i kartografii Rady Naukowej dla Afryki na Południe od Sahary, Regionalnej Konferencji Kartograficznej ONZ dla Azji i Dalekiego Wschodu itp.² Owoce dyskusji, które toczono na tych naukowych forach, była inicjatywa, aby to właśnie Organizacja Narodów Zjednoczonych podjęła się koordynacji współpracy międzynarodowej, mającej na celu standaryzację nazw geograficznych. Rada Gospodarcza i Społeczna ONZ w odpowiedzi na to powszechne zapotrzebowanie zwróciła się w 1956 roku do Sekretarza Generalnego w sprawie przygotowania programu, którego celem byłoby maksymalne międzynarodowe ujednoczenie pisowni nazw geograficznych. Po niezbędnych konsultacjach z państwami członkowskimi oraz zainteresowanymi organizacjami Sekretarz Generalny ONZ w 1958 roku wystosował odpowiednie pismo do wszystkich państw-członków ONZ i wyspecjalizowanych agend. Zarysował się wówczas powszechny konsensus co do podstawowych założeń przyszłego projektu, a mianowicie: 1) standaryzacja międzynarodowa nazw geograficznych możliwa jest w odniesieniu do ich formy pisanej, natomiast nie jest możliwe ujednoczenie brzmieniowej formy nazw, 2) dla celów standaryzacji form pisanych użycie międzynarodowego alfabetu fonetycznego jest niepraktyczne, 3) standaryzacja międzynarodowa musi

¹ Por. http://ksng.gugik.gov.pl/grupa_eksp.php (dostęp 20.04.2016).

² O początkach współpracy międzynarodowej nad standaryzacją nazw geograficznych piszę na podstawie: L. Ratajski (1969) i D.J. Orth (1989).

się opierać na standaryzacji narodowej, 4) konieczna jest długotrwała i planowa współpraca międzynarodowa w zakresie standaryzacji nazw geograficznych (D.J. Orth 1989, s. 18). Kolejnym krokiem była rezolucja, przyjęta na II Międzynarodowej Kartograficznej Konferencji Regionalnej Narodów Zjednoczonych dla Azji i Dalekiego Wschodu, w której wskazano na celowość stworzenia niewielkiej, reprezentatywnej grupy konsultantów, zdolnych do podjęcia trudnych zagadnień nazw geograficznych w skali globalnej i mających na tym polu doświadczenie. W 1959 roku Rada Gospodarcza i Społeczna ONZ przyjęła rezolucję o powołaniu grupy ekspertów, którzy opracowaliby założenia i rekomendacje dotyczące standaryzacji nazw geograficznych na poziomie narodowym i międzynarodowym. Grupa spotykała się kilkakrotnie począwszy od 1960 roku, przygotowując grunt do wspomnianej na wstępie pierwszej Konferencji ONZ w sprawie Standaryzacji Nazw Geograficznych w 1967 roku w Genewie. Konkluzje z posiedzeń, zawierające sugestie co do zakresu i kierunków prac standaryzacyjnych, opublikowano w czasopiśmie „World Cartography”.

3. Przebieg I Konferencji ONZ w sprawie Standaryzacji Nazw Geograficznych

Z perspektywy czasu pracę wspomnianej wyżej tymczasowej grupy ekspertów ONZ należy ocenić bardzo wysoko. Jak wspominał L. Ratajski (1969, s. 10): „Materiały te stały się podstawą do szerokiej międzynarodowej dyskusji” na Konferencji Genewskiej. To zdanie L. Ratajskiego nie było bynajmniej rytualną formułką: w Konferencji wzięło udział 109 uczestników z 54 krajów, a także przedstawiciele licznych organizacji naukowych o zasięgu międzynarodowym, takich jak Międzynarodowa Asocjacja Kartograficzna, Międzynarodowa Unia Geograficzna, Międzynarodowa Organizacja Normalizacyjna, Międzynarodowa Unia Geodezji i Geofizyki, Komitet Naukowy Badań Antarktycznych Międzynarodowej Rady Unii Naukowych, Międzynarodowe Biuro Hydrograficzne (od 1970 r. Międzynarodowa Organizacja Hydrograficzna), Panamerykański Instytut Geografii i Historii. Uczestniczyły również wyspecjalizowane agendy ONZ: Światowy Związek Poczty, Międzynarodowy Związek Telekomu-

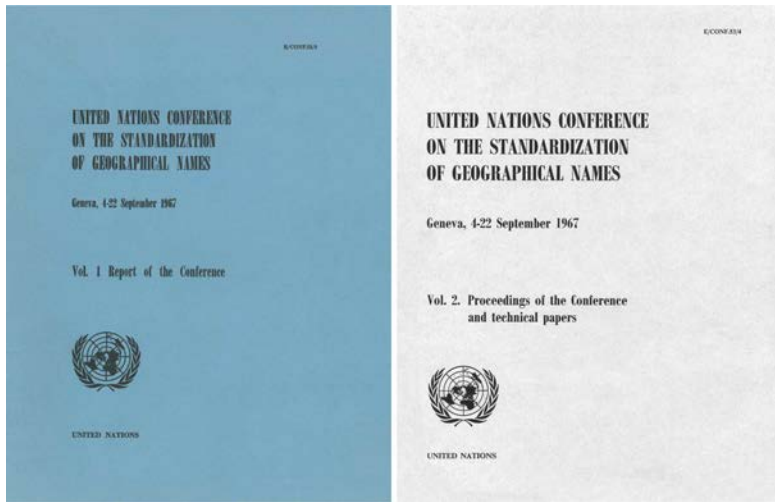
nikacyjny, Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Wyżywienia i Rolnictwa i oczywiście Sekretariat Narodów Zjednoczonych (L. Ratajski 1969, s. 10). Obrady trwały – jak wspomniano wyżej – prawie trzy tygodnie. Lista uczestniczących krajów, instytucji i organizacji wskazuje, jak ogromne i wielorakie było zapotrzebowanie na ujednoczone nazewnictwo świata. Zadaniu opracowania takiego zbioru nie mogłaby podołać powołana wcześniej mała grupa ekspertów, toteż pierwsza rezolucja Konferencji Genewskiej z 1967 roku rekomendowała Radzie Gospodarczej i Społecznej powołanie Stałego Komitetu Ekspertów Narodów Zjednoczonych do spraw Nazw Geograficznych (United Nations Permanent Committee of Experts on Geographical Names). 31 maja 1968 roku Rada takie ciało powołała; od 1973 nosi ono nazwę United Nations Group of Experts on Geographical Names. UNGEGN ma stały sekretariat, wydawany jest także „UNGEEN Information Bulletin”, ukazujący się w cyklu półrocznym³.

Z perspektywy minionych pięćdziesięciu lat widać wyraźnie, że wytyczone wówczas obszary wspólnych działań (standaryzacja narodowa, terminy geograficzne, systemy pisowni, systematyczna międzynarodowa wymiana informacji) zostały trafnie określone, podobnie jak zasady i metody prowadzenia prac standaryzacyjnych. Na podstawie podjętych przez Konferencję Genewską rezolucji (ryc. 2) Lech Ratajski opisał zakres działalności, przewidywanej w każdym z tych obszarów (L. Ratajski 1969). Warto przytoczyć te dane, aby zarysować punkt wyjścia i wskazać kierunki dalszego rozwoju tego programu, od początku zaprojektowanego z niezwykłym rozmachem. Dodajmy, że planowano te działania w świecie, nieprzeczuwającym jeszcze wagi, roli i możliwości komunikacji elektronicznej i kosmicznych technologii.

4. Cele, wytyczne metodologiczne i główne kierunki działalności UNGEGN

Wśród celów, jakie w 1967 roku nakreślono dla UNGEGN, wymienić trzeba przede wszystkim badanie i proponowanie zasad, polityki i metod odpowiednich dla rozwiązywania problemów narodowej i ponadnarodowej standaryzacji. W praktyce działania miały objąć:

³ <http://unstats.un.org/unsd/geoinfo/UNGEEN/bulletin.html>

Ryc. 2. Okładki materiałów z I Konferencji ONZ w sprawie Standaryzacji Nazw Geograficznych – raportu (tom I) oraz protokołu i przedstawionych dokumentów (tom II)

- zbieranie danych o obiektach geograficznych;
- tworzenie krajowych (a następnie światowych) baz danych, organizowanych według jednolitych założeń;
- udostępnienie tych danych społeczności międzynarodowej, między innymi poprzez jednolite zasady zapisu (transliteracja na system alfabetu łacińskiego) i identyfikacji geograficznej (współrzędne).

W dokumentach ONZ, których sygnatariuszem jest także Polska, przez „międzynarodową standaryzację nazw geograficznych” rozumie się działalność skierowaną na osiągnięcie maksymalnej jednolitości w zakresie przedstawiania w formie ustnej i pisemnej wszystkich nazw geograficznych obiektów na Ziemi; cel ten osiągany jest poprzez standaryzację narodową i/lub konwencję międzynarodową, dotyczącą przekładalności języków i systemów pisma⁴. Sama zaś „standaryzacja nazw geograficznych” definiowana jest jako zalecenie przez organ nazewniczy stosowania określonej nazwy lub nazw konkretnego obiektu geo-

graficznego, ze wskazaniem dokładnego ich zapisu oraz warunków ich stosowania. Przez „organ nazewniczy” należy rozumieć osobę, radę albo komisję posiadającą w danym kraju głos doradczy i/lub moc decyzyjną w sprawach dotyczących toponimii w legalnie ukonstytuowanej jednostce, takiej jak państwo. „Standaryzacją narodową” nazywa się standaryzację nazw geograficznych na obszarze wspólnoty narodowej, takiej jak państwo. Przytoczone wyżej definicje, choć ogólnikowe, przyczyniły się do ujednoczenia procedur normalizacyjnych zwłaszcza tam, gdzie nie było dotychczas tradycji w tej dziedzinie. Nie kwestionując możliwości różnych rozwiązań organizacyjnych w poszczególnych krajach, na Konferencji Genewskiej wskazano pewne zasady, którym powinien odpowiadać każdy „organ nazewniczy”. Miał on mieć mianowicie stabilny skład, określone władze (np. przewodniczącego), regulamin i instrukcje procedowania oraz określoną politykę w dziedzinie standaryzacji nazw w danym kraju. Istotnie dla skutków administracyjno-prawnych było założenie, aby organ nazewniczy funkcjonował w ramach władz krajowych. Miało to zapewnić stosowanie jednolitego nazewnictwa przynajmniej w sferze oficjalnej, urzędowej. Dla zapewnienia koordynacji międzynarodowej poszczególne państwa powinny zgłaszać do sekretariatu UNGEGN

⁴ Definicje „standaryzacji nazw geograficznych”, „międzynarodowej” i „narodowej standaryzacji nazw geograficznych”, a także „organu nazewniczego” według *Słownika terminów używanych przy standaryzacji nazw geograficznych*, 2014, s. 37.

nazwę, adres, skład i ewentualnie inne informacje o swoich organach nazewniczych.

W procesie standaryzacji proponowano wykorzystanie doświadczeń i wiedzy służb topograficznych, kartografów, geografów, lingwistów i innych specjalistów dla zapewnienia wysokiego poziomu wykazów urzędowych toponimów. Przewidywano także konieczność gromadzenia i odpowiedniego przechowywania danych oraz publikowania wykazów urzędowych dla szybkiego i szerokiego rozpowszechnienia form znormalizowanych w skali krajowej i międzynarodowej. Zgromadzone dane powinny zawierać ustaloną formę zapisu oraz (zarejestrowaną na taśmie) wymowę hasłowej nazwy, a także jej znaczenie w danym języku, dokumentację na mapach, w zapisach historycznych, księgach urzędowych itp., charakter obiektu i jego lokalizację (tu wskazywano na przydatność zdjęć lotniczych). Zdumiewająca dzisiaj szczegółowość wytycznych, zawartych w rezolucjach pierwszej konferencji standaryzacyjnej ONZ wynikała z problemów, na jakie napotykały działania normalizacyjne w krajach nieposiadających tradycji kartograficznej (a nawet w ogóle piśmienniczej) i w krajach wielojęzycznych. Należało rozstrzygnąć status alonimów (dwóch lub więcej nazw dla jednego obiektu), jak również częste przypadki niejasnych relacji części do całości obiektów. Za pożądaną uznano względną stabilizację list nazw zestandaryzowanych (wedle zasady: ustalonej nazwy nie należy zmieniać, jeśli to nie jest niezbędne); wskazano również, że formy nazw standaryzowanych powinny respektować reguły ortograficzne przyjęte w danym kraju, z uwzględnieniem jednak – w uzasadnionych przypadkach – postaci dialektalnych. We wszystkich krajach powinno się ustalić ponadto zasady traktowania nazw złożonych oraz normy tworzenia skrótów w nazwach geograficznych. Po etapie zbierania nazw należy sporządzić urzędowe wykazy toponimów (gazetery⁵), które trzeba okresowo, systematycznie aktualizować.

Po ponad dwudziestu latach pracy UNGEGN oceniono jej działalność, wykorzystując między

innymi badania ankietowe, przeprowadzone wśród krajów członkowskich (J. Kondracki 1992). Zwrócono wtedy uwagę na wielką liczbę rezolucji, uchwalonych na konferencjach standaryzacyjnych (tylko na pierwszych czterech uchwalono ich 119), co prowadzi do małej efektywności tych zaleceń. Istniejące już rezolucje należało zebrać, zrewidować i ewentualnie wycofać już nieaktualne, zaś w następnych spotkaniach ograniczyć liczbę rezolucji do absolutnie niezbędnych. Miało to zapobiec chaosowi informacyjnemu i poprawieniu efektywności działań UNGEGN. Istotnie, sekretariat tej organizacji wykonał prace wstępne, zebrał, uporządkował i opublikował na swojej stronie internetowej wszystkie rezolucje. Zostały one przetłumaczone na język polski i są dostępne na stronach Komisji Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Rzeczypospolitej Polskiej⁶.

Czytając dzisiaj zalecenia pierwszej Konferencji Genewskiej widzimy ich uniwersalność; nadal większość z nich jest aktualna i pomocna. Także obecnie kierujemy się nimi w procesie standaryzacyjnym w obu funkcjonujących w Polsce komisjach nazewniczych: Komisji Nazw Miejscowości i Obiektów Fizjograficznych (przy Ministrze Spraw Wewnętrznych i Administracji) oraz Komisji Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Rzeczypospolitej Polskiej (przy Głównym Geodecie Kraju). Wynika to między innymi ze zgodności tych wytycznych z polską tradycją standaryzacyjną, sięgającą początków drugiej Rzeczypospolitej.

5. Problemy terminologiczne

Od pierwszej konferencji ONZ, poświęconej nazwom geograficznym, problematyka terminologiczna zajmowała w obradach uczestników bardzo ważne miejsce. Jedną z uchwalonych wówczas rezolucji zalecała tworzenie zestawu terminów toponimicznych i ich słowników⁷:

„Konferencja,

Uznając znaczenie terminów geograficznych stosowanych w danym regionie, nalega, aby narodowe organy nazewnicze należycie i w pełni uwzględniły następujące zalecenia:

⁵ Gazeter (ang. gazetteer) to spis toponimów, ułożonych zazwyczaj w kolejności alfabetycznej, wraz z podaniem ich położenia (współrzędnych geograficznych). Zawiera również warianty nazw (np. dla *Kapsztadu*: *Cape Town*, *Kaapstad*, *Ekapa*, *Le Cap*, *Kapkaupunki*), określenie typu obiektu (np. miasto, wyżyna, rzeka), czasem również inne informacje opisowe (por. *Słownik terminów...* 2014, s. 17).

⁶ http://ksng.gugik.gov.pl/grupa_eksp_02.php

⁷ Cytuję za polskim tłumaczeniem, por. przypis 6. Materiały i postanowienia Konferencji Genewskiej wydano w Nowym Jorku w 1968 r. (*United Nations Conference...* 1968).

ZALECENIE A. BADANIE CHARAKTERU OBIEKTÓW GEOGRAFICZNYCH

Zaleca się przeprowadzenie badania charakteru obiektów geograficznych, które w danym regionie mają nazwy, a także badanie różnych znaczeń wyrazów stosowanych do oznaczenia tych obiektów. Badania mogą ujawnić wartościowe informacje, które pozwolą na lepsze zrozumienie nazwanych obiektów geograficznych. Mogą także posłużyć w celu wykrycia braków występujących pod tym względem w zwykłych słownikach.

ZALECENIE B. SŁOWNIKI

Zaleca się, aby gazety narodowe obejmowały słownik, niekoniecznie opublikowany w tym samym tomie.

ZALECENIE C. DEFINICJA „TERMINU RODZAJOWEGO”

Zaleca się przyjęcie następującej definicji „terminu rodzajowego”:

Termin rodzajowy: termin zawarty w nazwie geograficznej, określający rodzaj nazwanego obiektu i mający takie samo znaczenie w bieżącym zastosowaniu lokalnym.

ZALECENIE D. DEFINICJA „SŁOWNIKA”

Zaleca się przyjęcie następującej definicji „słownika”:

Słownik: zbiór terminów rodzajowych wraz z ich znaczeniem w nazwach geograficznych. (Rezolucja I/19, Genewa, 1967).

Uznano, że chociaż osiągnięcie całkowitej jednolitości we wszystkich narodowych gazeterach lub słownikach geograficznych jest trudne, to zalecono, aby w jego strukturze były uwzględnione następujące elementy:

- 1) wyczerpujący, ułożony alfabetycznie słownik terminów opisowych, stosowanych w gazeterze wraz z krótkim wyjaśnieniem ich znaczenia;
- 2) wyczerpujący, ułożony alfabetycznie słownik terminów rodzajowych, występujących w gazeterze wraz z krótkim wyjaśnieniem ich znaczenia i zasięgu występowania oraz z odnośnikiem do terminu opisowego, pod którym się znajdują;
- 3) wyczerpujący słownik skrótów terminów opisowych lub innych stosowanych kodów;
- 4) wyczerpujący, ułożony alfabetycznie słownik skrótów stosowanych na mapach (będących podstawą sporządzania gazetera).

Obok terminologii geograficznej w pracach UNGEGN stopniowo coraz większą wagę przykładano do terminologii technicznej, czyli terminów operacyjnych, związanych z samą

procedurą standaryzacji nazw geograficznych. Słownictwo z tego zakresu występuje we wszystkich rezolucjach UNGEGN, w materiałach z konferencji i sesji UNGEGN, a także w ustawach, rozporządzeniach itp. poszczególnych krajów, np. *standaryzacja, egzonim, transliteracja* itp. Na II Konferencji ONZ poświęconej nazwom geograficznym (Londyn 1972) zaprezentowano wstępną wersję angielsko-francusko-hispańskiego słownika terminologicznego⁸ i wskazano na potrzebę gromadzenia i definiowania w różnych językach terminów technicznych stosowanych w standaryzacji⁹. W następnych latach przygotowano wersje w pozostałych językach ONZ: arabskim, rosyjskim i chińskim. Zajmowała się tym Grupa Robocza do spraw Definicji, przekształcona później w Grupę Roboczą do spraw Terminologii Toponimicznej. W Polsce angielską wersję wykazu z 1986 r. przełożył Jerzy Kondracki, uzupełniając ówczesny wykaz 178 haseł o odpowiedniki niemieckie (J. Kondracki 1989b). Następna polska wersja słownika, w tłumaczeniu tegoż autora, ukazała się w 1998 roku (*Słownik terminów...* 1998). W nowej postaci sześciojęzyczny słownik terminologiczny UNGEGN wydał w 2002 roku¹⁰ (ryc. 3). Najnowsze, poprawione tłumaczenie tego słownika na język polski sporządzono w 2014 roku (*Słownik terminów...* 2014). Jest ono dostępne na stronie internetowej Komisji Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Rzeczypospolitej Polskiej.

6. Problemy translacyjne

Wspomniałam wyżej, że w latach pięćdziesiątych uważano, iż ujednoczenie nazw geo-

⁸ *A glossary of technical terminology for employment in the standardization of geographical names, prepared by the Working Group on Definitions of the Ad Hoc Group of Experts on Geographical Names*, 2nd United Nations Conference on the Standardization of Geographical Names, London, 10–31 May 1972. Por. https://unstats.un.org/unsd/geoinfo/UNGEGN/docs/2nd-uncsgn-docs/E_Conf61_L1_Rev1_en.pdf oraz https://unstats.un.org/unsd/geoinfo/UNGEGN/docs/2nd-uncsgn-docs/2uncsgn_econf61_L1_Rev2.pdf.

⁹ Zarys prac UNGEGN nad słownikiem terminów technicznych za J. Kondrackim (1989b).

¹⁰ *Glossary of Terms for the Standardization of Geographical Names*, New York: Department of Economic and Social Affairs, United Nations Group of Experts on Geographical Names, 2002.

graficznych możliwe jest w odniesieniu do ich formy pisanej oraz że międzynarodowy alfabet fonetyczny nie nadaje się do tych celów. Z czasem międzynarodową standaryzację nazw geograficznych określono jako działalność skierowaną na osiągnięcie maksymalnej jednolitości w zakresie przedstawiania wszystkich nazw geograficznych obiektów na Ziemi w formie zarówno ustnej, jak i pisemnej. Początkowo skupiano się na przekładalności języków i systemów pisma, zalecając ustalenie

ficznego systemu A za pomocą jednego znaku graficznego systemu B; ideą transliteracji jest pełna odwracalność zapisu B na zapis A. Taka modelowa sytuacja występuje jednak rzadko. W ciągu ubiegłych lat przyjęło się, że system transliteracji swojego systemu pisma na alfabet łaćniński zgłaszają poszczególne państwa i po dyskusji na forum ONZ (na konferencjach UNGEGN) pozostałe kraje starają się je stosować na zasadzie dobrowolności. Transkrypcja dotyczy zapisu w swoim systemie pisma dźwię-

Ryc. 3. „Słownik terminów używanych przy standaryzacji nazw geograficznych” – publikacja UNGEGN w sześciu oficjalnych językach ONZ z 2002 r. oraz polskie wydanie z 1998 r.

postaci każdej nazwy w alfabecie łaćnińskim. Postępowanie takie nazwano po angielsku „romanization”, czemu w języku polskim odpowiada termin „latynizacja” (*Słownik terminów...* 2014)¹¹. W praktyce najczęściej występują dwa główne modele latynizacji: transkrypcja i transliteracja. Transliteracja to w alfabetycznych systemach pisma oddawanie pojedynczego znaku gra-

ków mowy innego języka; w tym wypadku tabele transkrypcyjne są wewnętrzną sprawą każdego kraju. Zaletą transkrypcji jest to, że daje wyobrażenie o brzmieniu danej nazwy w oryginalne, toteż bywa często stosowana w szkolnych podręcznikach. Z polskiego punktu widzenia ważna jest rezolucja pierwszej Konferencji Genewskiej mówiąca, że znaki diakrytyczne w alfabetach wywodzących się z systemu łaćnińskiego są w wielu językach integralną częścią liter i nie należy ich pomijać. Zasadę tę później w stosunku np. do polszczyzny usiłowano uchylić, jednak strona polska nie zgodziła się na to.

¹¹ Na II Konferencji w Londynie (1972) dyskutowano o odpowiednikach angielskiego terminu „romanization” we francuskim i hiszpańskim słowniku terminów standaryzacyjnych, por. rezolucję 37 (polskie tłumaczenie na stronie http://ksng.gugik.gov.pl/grupa_eksp_02.php).

Istniejąca w latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych wielość form wariantywnych jednego obiektu (aloniów), zwłaszcza w krajach (post)kolonialnych, zrodziła wówczas pomysł opracowania pisma międzynarodowego (L. Ratajski 1969, s. 12); z czasem jednak zarzucono tę koncepcję, gdyż z upływem lat w obiegu międzynarodowym swoją użyteczność wykazał język angielski i alfabet łaciński, pozbawiony znaków diakrytycznych.

7. Struktura organizacyjna UNGEGN: początki i późniejsze zmiany

W tym miejscu należałoby przedstawić zarys struktury organizacyjnej Grupy Ekspertów ONZ do spraw Nazw Geograficznych, tak jak to zaplanowano na pierwszej Konferencji w 1967 roku i później powołując UNGEGN. Aby sprawnie realizować założone cele, od 1972 roku całe to ciało podzieliło się na mniejsze sekcje regionalne. Początkowo sekcji było czternaście,

Sekcja Bałtycka oraz Sekcja Europy Środkowo-Wschodniej i Południowo-Wschodniej, Sekcja Języka Francuskiego i Sekcja Celtycka, ale też np. Sekcja Indii lub Sekcja Stanów Zjednoczonych i Kanady. Liczba sekcji językowo-regionalnych jest otwarta; obecnie działają 24 grupy państw. Polska od początku jest członkiem Sekcji Europy Środkowo-Wschodniej i Południowo-Wschodniej (ryc. 4 i 5), zaś od 2012 roku także członkiem Sekcji Bałtyckiej.

Do opracowania poszczególnych zadań UNGEGN powołano grupy robocze. Ich skład i liczba są zmienne, zależą bowiem od aktualnych potrzeb i decyzji państw członkowskich. Na pierwszej Konferencji Genewskiej nie zdawano sobie na przykład jeszcze w pełni sprawy z problemów, jakie niosą ze sobą tzw. egzonimy, tzn. tradycyjne nazwy obiektów zagranicznych. Nazwy takie były przyswojone niekiedy w odległej przeszłości (jak np. polskie *Rzym*, *Niemcy*) i nadal są powszechnie stosowane. Innym, nieporuszonym początkowo problemem stało

Ryc. 4. XX Posiedzenie Sekcji Regionalnej UNGEGN Europy Środkowo-Wschodniej i Południowo-Wschodniej (Zagrzeb, 2011 r.)

liczba ta (a także numeracja sekcji) jednak się z czasem zmieniała. Zgodnie z zasadami ONZ każdy kraj wybiera, w jakiej sekcji językowo-regionalnej chce uczestniczyć jako członek lub obserwator. Ze względu na różnorodność problematyki, rozwijanej przez poszczególne kraje, ich potrzeby i zainteresowania, sekcje formowały się według różnych kryteriów, np. jest

się respektowanie nazw w językach mniejszościowych. Te kwestie spowodowały powstanie nowych grup roboczych w łonie UNGEGN.

Ukierunkowanie początkowej działalności UNGEGN na pisemną dokumentację toponimów stwarzało najwięcej problemów w państwach, w których nie było własnej tradycji pisanego języka, a więc zwłaszcza w rodzą-

cych się w latach sześćdziesiątych XX wieku postkolonialnych krajach afrykańskich. Dla nich postanowiono zorganizować kursy toponimiczne, pomagające szkolić topografów i kartografów. Sukces pierwszego takiego kursu zaowocował powstaniem specjalnej grupy roboczej, zajmującej się organizacją szkoleń. Od 2012 roku organizowane są internetowe kursy toponimiczne, dostępne na stronach UNGEGN.

Zaraz po powstaniu UNGEGN została zorganizowana Grupa Robocza do spraw Latynizacji, która zajęła się kwestiami transliteracji z nielacińskich systemów pisma. Co do transkrypcji, to chociaż konkretne systemy transkrypcyjne nie są dyskutowane na poziomie międzynarodowym, z czasem powstała jednak Grupa Robocza do spraw Wymowy, zajmująca się problemami teoretycznymi. Rewolucja informatyczna i pojawienie się nowych technologii spowodowało duże zmiany w pracach Grupy Roboczej do spraw Baz Danych Toponimicznych i Gazeterów. Przede wszystkim niepomiernie wzrósł zasób informacji toponimicznych, precyzja lokalizacji; nastąpiły również fundamentalne zmiany w organizacji pracy nad tymi problemami, jako że w wielu krajach powstały państwowe rejestry nazw geograficznych zbudowane według podobnych zasad i metod. Zmiany społeczne i polityczne w skali globu spowodowały również pojawienie się na forum UNGEGN tematyki języków mniejszościowych, traktowanych jako dziedzictwo kulturowe całej ludzkości. W efekcie Grupa Robocza do spraw Promowania, Zapisywania i Stosowania Nazw Geograficznych Autochtonicznych, Mniejszościowych i Regionalnych Grup Językowych od 2012 roku zmieniła swoją nazwę na Grupa Robocza do spraw Nazw Geograficznych jako Dziedzictwa Kulturowego. Aktualnie w ramach UNGEGN działają następujące Grupy Robocze:

- do spraw Baz Danych Toponimicznych i Gazeterów (on Toponymic Data Files and Gazetteers)
- do spraw Egzonimów (on Exonyms)
- do spraw Nazw Państw (on Country Names)
- do spraw Systemów Latynizacji (on Romanization Systems)
- do spraw Terminologii Toponimicznej (on Toponymic Terminology)
- do spraw Szkoleń Toponimicznych (on Training Courses in Toponymy)
- do spraw Nazw Geograficznych jako Dziedzictwa Kulturowego (on Geographical Names as Cultural Heritage)

- do spraw Reklamy i Finansów (on Publicity and Funding)

- do spraw Oceniania i Wdrażania (on Evaluation and Implementation)

- do spraw Wymowy (on Pronunciation).

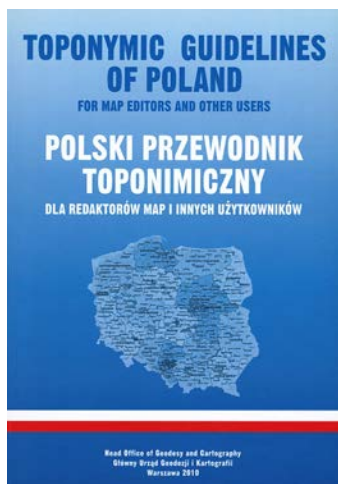
Oprócz konferencji, odbywających się co pięć lat, standaryzacji nazw geograficznych poświęcone są mniejsze sesje, organizowane co dwa lata (dotychczas było ich 29). Na konferencjach uchwalane są rezolucje, zawierające m.in. zalecenia dla Rady Gospodarczej i Społecznej oraz dla państw członkowskich. Zarówno konferencje, jak i sesje mają stały porządek obrad, w którym głównym punktem są raporty poszczególnych krajów, zaś na konferencjach również raporty sekcji regionalnych i grup roboczych. Raporty zawierają sprawozdania z działalności organów nazewniczych, aktów prawnych, publikacji, baz danych itp. w zakresie narodowej i międzynarodowej standaryzacji nazw geograficznych. Sekcje językowo-regionalne i grupy robocze to dwie ramy instytucjonalne, w których działają eksperci, delegowani przez poszczególne kraje.

Ryc. 5. XXII Sesja Grupy Ekspertów ONZ ds. Nazw Geograficznych (Nowy Jork, 2004 r.); przedstawiciele Sekcji Regionalnej Europy Środkowo-Wschodniej i Południowo-Wschodniej: Maciej Zych i Izabella Krauze-Tomczyk (Polska), Milan Orožen Adamič (Słowenia), Béla Pokoly (Węgry)

8. Wkład Polski w narodową i międzynarodową standaryzację nazw geograficznych

Plan globalnego porządkowania nazewnictwa geograficznego (a w konsekwencji także porządkowania wiedzy o świecie), zarysowany

Ryc. 6. Okładka publikacji *Toponymic guidelines of Poland for map editors and other users – Polski przewodnik toponimiczny dla redaktorów map i innych użytkowników*, wydanie czwarte zmienione, Warszawa 2010

na pierwszej Konferencji ONZ w sprawie Standaryzacji Nazw Geograficznych, przyniósł ujednoczenie procesu standaryzacji i terminologii, stosowanej podczas tych czynności. W minionym półwieczu świat bardzo się zmienił, a idea standaryzacji rozpowszechniła się i zyskała w wielu krajach podstawy prawne. Dużą rolę w międzynarodowej standaryzacji toponimów odgrywa współpraca w ramach UNGEGN: konferencje, sesje, posiedzenia sekcji regionalnych i grup roboczych, kursy toponimiczne i ujednoczone treściowe publikacje. Wśród tych ostatnich należy wymienić wielojęzyczny słownik terminologiczny, narodowe gazety, narodowe wykazy egzonimów, wykazy nazw państw w narodowych językach i narodowe przewodniki toponimiczne. Przewodniki propagują przyjętą w ONZ metodologię standaryzacyjną, terminologię i systemy pojęciowe, mają także podobną zawartość treściową. Wzorcowym opracowaniem pod tym względem może być *Toponymic guidelines of Poland for maps editors and others users – Polski przewodnik toponimiczny dla redaktorów map i innych użytkowników*, wydanie czwarte zmienione, 2010 (ryc. 6). Przewodniki zawierają opis języka oficjalnego używanego w danym kraju (takich języków może być więcej), w szczególności alfabet, system fonologiczny, zasady wymowy i zasady

pisowni, odmiany regionalne (dialektalne) języka narodowego. W polskim przewodniku podobne informacje podano dla języków mniejszościowych, z zamieszczonym dodatkowo wykazem nazw w tych językach. W *Przewodniku* opisano również historię i organizację standaryzacji nazw geograficznych, w szczególności zaś podstawy prawne i organy nazewnictwa. Zestawiono w nim materiały źródłowe, ważne w procesie standaryzacji oraz przedstawiono aktualny podział administracyjny kraju. Poza tym znajduje się tu słownik terminów i skrótów, stosowanych na mapach i niezbędnych do ich zrozumienia (M. Zych, 2010a). Również wiele innych krajów rozpowszechnia w ten sposób rezultaty swoich prac standaryzacyjnych wśród pozostałych państw członkowskich, przykładowo w naszej części Europy Słowacja, Szwecja, Ukraina i Estonia.

W Polsce opracowaniem i przygotowaniem publikacji standaryzacyjnych zajmują się dwie komisje nazewnictwa: Komisja Nazw Miejscowości i Obiektów Fizjograficznych oraz Komisja Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Rzeczypospolitej Polskiej. Obowiązki w tym zakresie nakładają na te organa nazewnictwa sejmowe ustawy i resortowe rozporządzenia, nakazując systematyczne, okresowe publikowanie urzędowych wykazów nazw geograficznych. Próbą opracowania narodowego gazetera było wydanie *Nazw geograficznych Rzeczypospolitej Polskiej* (1991) oraz *Polskich nazw geograficznych świata* (1994–1996); w tej ostatniej publikacji zabrakło jednak współrzędnych geograficznych. Brak ten uzupełniono w *Urzędowym wykazie polskich nazw geograficznych świata* (2013). Co dwa lata ukazuje się *Urzędowy wykaz nazw państw i terytoriów niesamodzielnych* (ostatnie wydanie III zaktualizowane, 2015). Na stronach Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji publikuje się urzędowe wykazy nazw miejscowości; dostępne są również wykazy dodatkowych nazw mniejszościowych.

W pracach UNGEGN Polska wyraźnie zaznacza swoją obecność poprzez rozliczne formy aktywności i prace w opisanych wyżej ramach organizacyjnych, publikacjach i działalności wewnątrzrajowej. Przedstawiciele Polski brali udział w standaryzacyjnych konferencjach ONZ od samego początku (z wyjątkiem konferencji w 1992 i 2007 r.), a polscy eksperci zasiadali w kilku grupach roboczych (np. do spraw eg-

zonimów) i systematycznie uczestniczyli w ich pracach. Udział ten nie ograniczał się do sprawozdań z działalności krajowej, ale zazwyczaj Polska starała się zgłaszać teoretyczne referaty problemowe na sesje plenarne (ogółem ponad 20). Z tego względu na forum UNGEGN Polska zaliczana jest do najaktywniejszych członków. W latach 1977–1982 Polska była koordynatorem w Sekcji Regionalnej Europy Środkowo-Wschodniej i Południowo-Wschodniej¹², zorganizowała także w 2012 roku posie-

dzienie Grupy Roboczej do spraw Egzonimów oraz w 2015 roku posiedzenie Sekcji Regionalnej Bałtyckiej UNGEGN.

Nasz kraj nawiązuje także kontakty mniej formalne przy realizacji drobniejszych zadań standaryzacyjnych, jak choćby diagnoza różnic w nazewnictwie obiektów transgranicznych (Polska – Czechy i Polska – Słowacja, M. Zych 2015a, 2016b). Efektem działalności UNGEGN jest bowiem wytworzenie międzynarodowego forum, na którym dyskutowane są problemy nazewniczne, nie zawsze jednakowo postrzegane.

¹² http://ksng.gugik.gov.pl/grupa_eksp_03.php

Literatura

- Czerny A., 2011, *Teoria nazw geograficznych*. „Prace Geograficzne” Nr 226. Warszawa: Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, 296 s.
- Gołaski J., 2009, *Zadania nazewniczne służby geodezyjnej i kartograficznej w świetle konferencji ONZ w Berlinie (artykuł dyskusyjny)*. „Przegl. Geodez.” R. 81, nr 1, s. 16–17.
- Horňanský I., 1991, *Międzynarodowa standaryzacja nazw geograficznych*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 23, nr 4, s. 129–132.
- Jędrzejczak C., 1988, *Kartografia w Organizacji Narodów Zjednoczonych*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 20, nr 2, s. 74–76.
- Kacprzak J., 2016, *18 Posiedzenie Bałtyckiej Sekcji Regionalnej Grupy Ekspertów ONZ ds. Nazw Geograficznych (UNGEGN) w Petersburgu*. „Polish Cartographical Review. Supplement w języku polskim” T. 1, nr 2, s. 254–256.
- Kondracki J., 1983, *X Sesja Grupy Ekspertów ONZ do spraw Nazw Geograficznych oraz IV Konferencja ONZ w sprawie Standaryzacji Nazw Geograficznych Świata*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 15, nr 2, s. 109–110.
- Kondracki J., 1987, *O nazewnictwie geograficznym*. „Czasop. Geogr.” T. 58, z. 2, s. 137–148.
- Kondracki J., 1989a, *V Konferencja ONZ w sprawie Standaryzacji Nazw Geograficznych w Montrealu oraz zebranie V Grupy Regionalnej ONZ ds. Standaryzacji Nazw Geograficznych w Bratysławie*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 21, nr 3, s. 177–179.
- Kondracki J., 1989b, *Terminy używane w standaryzacji nazw geograficznych*. W: *Problemy standaryzacji nazw geograficznych*. „Przegląd Zagranicznej Literatury Geograficznej” z. 1, s. 112–132.
- Kondracki J., 1990, *XIV Sesja Grupy Ekspertów ONZ do spraw Standaryzacji Nazw Geograficznych*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 22, nr 1-2, s. 53–55.
- Kondracki J., 1992, *XV Sesja Grupy Ekspertów ONZ do spraw Standaryzacji Nazw Geograficznych*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 24, nr 1-2, s. 82–84.
- Kondracki J., 1993, *VI Konferencja ONZ w sprawie Standaryzacji Nazw Geograficznych w Nowym Jorku*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 25, nr 1, s. 54–55.
- Kondracki J., 1995, *XVII Sesja Grupy Ekspertów ONZ do spraw Standaryzacji Nazw Geograficznych*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 27, nr 1, s. 58–59.
- Kondracki J., 1996, *XIII Sesja X Sekcji Regionalnej ONZ Europy Środkowo-Wschodniej i Południowo-Wschodniej ds. Standaryzacji Nazw Geograficznych*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 28, nr 4, s. 283–284.
- Kondracki J., 1997, *XIV Sesja Sekcji Regionalnej ONZ Europy Środkowo-Wschodniej i Południowo-Wschodniej ds. Nazewnictwa Geograficznego*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 29, nr 3, s. 211–212.
- Kondracki J., Krauze-Tomczyk I., 1996, *XVIII Sesja Grupy Ekspertów ONZ do spraw Standaryzacji Nazw Geograficznych*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 28, nr 4, s. 286–287.
- Kondracki J., Krauze-Tomczyk I., 1998, *XIX Sesja Grupy Ekspertów ONZ do spraw Nazw Geograficznych oraz VII Konferencja ONZ w sprawie Standaryzacji Nazw Geograficznych w Nowym Jorku*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 30, nr 2, s. 155–157.
- Krauze-Tomczyk I., 1978, *Trzecia Konferencja VII i VIII Grup Regionalnych ONZ do spraw Standaryzacji Nazw Geograficznych*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 10, nr 1, s. 58–59.
- Krauze-Tomczyk I., 1979, *IV narada robocza VII Grupy Regionalnej ONZ do spraw Standaryzacji Nazw Geograficznych*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 11, nr 3, s. 138.
- Krauze-Tomczyk I., 1991, *Dziesiąte posiedzenie X Sekcji Regionalnej ONZ ds. Standaryzacji Nazw Geograficznych*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 23, nr 4, s. 167–168.
- Krauze-Tomczyk I., 1993, *11 Sesja X Sekcji Regionalnej ONZ ds. Standaryzacji Nazw Geograficznych*.

- nych Europy środkowo- i południowo-wschodniej. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 25, nr 4, s. 219–220.
- Krauze-Tomczyk I., 1997, *Kurs toponimiczny i III posiedzenie Sekcji Regionalnej Bałtyckiej ds. Standaryzacji Nazw Geograficznych w Rydze*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 29, nr 3, s. 213–214.
- Krauze-Tomczyk I., 1999, *Piętnaste posiedzenie Sekcji Regionalnej Europy Środkowo-Wschodniej i Południowo-Wschodniej Grupy Ekspertów ONZ do spraw Nazw Geograficznych w Lublanie*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 31, nr 3, s. 218.
- Krauze-Tomczyk I., 2000, *XX Sesja Grupy Ekspertów ONZ do spraw Nazw Geograficznych w Nowym Jorku*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 32, nr 3, s. 264–265.
- Krauze-Tomczyk I., 2001, *Szesnaste posiedzenie Sekcji Regionalnej Europy Środkowo-Wschodniej i Południowo-Wschodniej Grupy Ekspertów ONZ do spraw Nazw Geograficznych w Lublanie*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 33, nr 3, s. 311–312.
- Krauze-Tomczyk I., 2002a, *50-lecie prac nad standaryzacją polskiego nazewnictwa geograficznego świata*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 34, nr 1, s. 34–38.
- Krauze-Tomczyk I., 2002b, *VIII Konferencja ONZ w Sprawie Standaryzacji Nazw Geograficznych oraz XXI Sesja Grupy Ekspertów do Spraw Nazw Geograficznych w Berlinie*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 34, nr 4, s. 327–329.
- Krauze-Tomczyk I., 2003, *Siedemnaste posiedzenie Sekcji Regionalnej Europy Środkowo-Wschodniej i Południowo-Wschodniej Grupy Ekspertów ONZ do spraw Nazw Geograficznych (UNGEGN)*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 35, nr 4, s. 320–321.
- Krauze-Tomczyk I., 2006, *Dziewiąte posiedzenie Bałtyckiej Sekcji Regionalnej Grupy Ekspertów ONZ ds. Nazw Geograficznych (UNGEGN) w Jurmalu koło Rygi*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 38, nr 1, s. 104.
- Krauze-Tomczyk I., Kondracki J., 1992, *11 Sesja X Sekcji Regionalnej ONZ ds. Standaryzacji Nazw Geograficznych Europy środkowo- i południowo-wschodniej*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 24, nr 3, s. 139.
- Manual for the National Standardization of Geographical Names*, 2006, UNGEGN, New York.
- Nazwy Geograficzne Rzeczypospolitej Polskiej – Geographical Names of the Republic of Poland*, 1991. Ministerstwo Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa – Główny Geodeta Kraju, Urząd Rady Ministrów – Komisja Ustalania Nazw Miejscowości i Obiektów Fizjograficznych. Warszawa – Wrocław: Państwowe Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych im. Eugeniusza Romera, 781 s.
- Orth D.J., 1989, *Wprowadzenie. Nazwy geograficzne. W: Problemy standaryzacji nazw geograficznych, przetłumaczył i opracował J. Kondracki, „Przegląd Zagranicznej Literatury Geograficznej” z. 1, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, Warszawa, s. 9–28.*
- Polskie nazwy geograficzne świata*, 1994–1996. Części I–IV. Komisja Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Polski przy Ministerstwie Edukacji Narodowej. Warszawa: Państwowa Służba Geodezyjna i Kartograficzna, Główny Geodeta Kraju, 91+243+118+22 s.
- Przyszevska K., 2009a, *Połączone spotkanie Grupy Roboczej UNGEGN ds. Egzonimów oraz Komisji Atlasów Narodowych i Regionalnych MAK w Timișoarze*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 41, nr 1, s. 81.
- Przyszevska K., 2009b, *Dwunaste posiedzenie Bałtyckiej Sekcji Regionalnej UNGEGN w Kaliningradzie*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 41, nr 1, s. 82.
- Przyszevska K., 2013, *16 posiedzenie Bałtyckiej Sekcji Regionalnej UNGEGN, posiedzenie Nordyckiej Sekcji Regionalnej UNGEGN oraz seminarium nt. „Integracja danych nazewniczych z infrastrukturą geoprzestrzenną” w Tallinie*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 45, nr 4, s. 412–413.
- Ratajski L., 1969, *Współpraca międzynarodowa nad ujednoczeniem nazw geograficznych*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 1, nr 3, s. 9–14.
- Ratajski L., 1975, *Druga konferencja VII i VIII Grupy Regionalnej ONZ do spraw Standaryzacji Nazw Geograficznych w Budapeszcie*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 7, nr 2, s. 94–95.
- Rymut K., 1989, *W sprawie zasad ustalania nazw geograficznych. W: Aktualne ułohy onomastyki z hľadiska jazykovej politiky a jazykovej kultury. Zborník prispevok z 2. Československej onomastickej konferencie*. Bratislava, s. 36–42.
- Słownik terminów używanych przy standaryzacji nazw geograficznych*, 1998. Tytuł oryginału: *Glossary of toponymic terminology. Part I: English*. Edited by N. Kadmon. Tłum. J. Kondracki. Warszawa: Główny Urząd Geodezji i Kartografii, 86 s.
- Słownik terminów używanych przy standaryzacji nazw geograficznych*, 2014, Warszawa: Główny Urząd Geodezji i Kartografii (tłum. wersji ang. z 2002 r.; słownik dostępny na stronie internetowej: ksng.gugik.gov.pl).
- Szewczyk J., 1972, *Sesja w Pradze poświęcona standaryzacji nazw geograficznych*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 4, nr 1, s. 44–45.
- Toponymic guidelines of Poland for map editors and other users – Polski przewodnik toponimiczny dla redaktorów map i innych użytkowników*, 2010. Wyd. czwarte zmienione. Oprac. autorskie E. Wolnicz-Pawłowska, M. Zych. Warszawa: Główny Urząd Geodezji i Kartografii, 108 s.
- United Nations Conference on the Standardization of Geographical Names, Geneva, 4–22 September 1967, Vol. 1. Report of the Conference*, 1968. New York: Department of Economic and Social Affairs, United Nations.
- Urzędowy wykaz nazw państw i terytoriów niesamodzielnych*, 2015. Wydanie III zaktualizowane. Opracowanie A. Czerny, M. Zych. Komisja Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami

- Rzeczypospolitej Polskiej przy Głównym Geodecie Kraju. Warszawa: Główny Urząd Geodezji i Kartografii, 74 s.
- Urzędowy wykaz polskich nazw geograficznych świata, 2013. Oprac. redakcyjne M. Zych. Komisja Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Rzeczypospolitej Polskiej przy Głównym Geodecie Kraju. Warszawa: Główny Urząd Geodezji i Kartografii, 834 s.
- Wolnicz-Pawłowska E., 2005a, *Standaryzacja narodowa nazw geograficznych w świetle polskiego prawa (na tle prawa międzynarodowego)*. W: *Polska polityka komunikacyjnojęzykowa wobec wyzwań XXI wieku*. Red. S. Gajda, A. Markowski, J. Porayski-Pomsta. Warszawa: Dom Wydawniczy ELIPSA, s. 223–232.
- Wolnicz-Pawłowska E., 2005b, *Posiedzenie Grupy Roboczej ds. Egzonimów UNGEGN w Lublanie*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 37, nr 3, s. 259–261.
- Wolnicz-Pawłowska E., 2017, *Standaryzacja terminologiczna w skali globalnej (na przykładzie terminów używanych przy standaryzacji nazw geograficznych)*. W: *Polskie i europejskie nurty terminologiczne*. „Studi@ Naukowe pod red. nauk. S. Gruczy” 38, red. M. Małachowicz, S. Grucza, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Instytutu Komunikacji Specjalistycznej i Interkulturowej UW, s. 284–295 (www.sn.iksi.uw.edu.pl/documents/7732735/0/SN+38+M.+Małachowicz%2C+S.Grucza%2C+Polskie+i+europejskie+nurty+terminologiczne.pdf)
- Zwoliński P., 1972, *II Międzynarodowa Konferencja ONZ w Londynie w sprawie standaryzacji nazw geograficznych*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 4, nr 4, s. 181–182.
- Zych M., 2005, *Międzynarodowa Konferencja na temat Mniejszościowych Nazw Geograficznych i Obszarów Wielojęzycznych – GeoNames 2005*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 37, nr 3, s. 258–259.
- Zych M., 2006, *XXIII Sesja Grupy Ekspertów ONZ do spraw Nazw Geograficznych w Wiedniu*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 38, nr 2, s. 208–213.
- Zych M., 2007, *18 posiedzenie Grupy Regionalnej UNGEGN Europy Środkowo-Wschodniej i Południowo-Wschodniej, 6 posiedzenie Grupy Roboczej UNGEGN ds. Egzonimów oraz posiedzenie w sprawie Projektu EuroGeoNames w Pradze*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 39, nr 3, s. 324–326.
- Zych M., 2009, *19 posiedzenie Grupy Regionalnej UNGEGN Europy Środkowo-Wschodniej i Południowo-Wschodniej w Zagrzebiu*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 41, nr 1, s. 83–84.
- Zych M., 2010a, *Nowe wydanie polskiego przewodnika toponimicznego*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 43, nr 1, s. 46–55.
- Zych M., 2010b, *Dziesiąte Posiedzenie Grupy Roboczej UNGEGN ds. Egzonimów w Tainach*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 42, nr 2, s. 187–190.
- Zych M., 2011a, *20 Posiedzenie Grupy Regionalnej UNGEGN Europy Środkowo-Wschodniej i Południowo-Wschodniej w Zagrzebiu*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 43, nr 2, s. 217–219.
- Zych M., 2011b, *26 Sesja Grupy Ekspertów ONZ do spraw Nazw Geograficznych w Wiedniu*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 43, nr 3, s. 329–331.
- Zych M., 2012, *X Konferencja ONZ w sprawie Standaryzacji Nazw Geograficznych w Nowym Jorku*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 44, nr 4, s. 405–407.
- Zych M., 2013, *Połączone posiedzenie Grup Roboczych UNGEGN ds. Egzonimów oraz ds. Terminologii Toponimicznej w Korfu*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 45, nr 3, s. 300–303.
- Zych M., 2014a, *XXVIII Sesja Grupy Ekspertów do spraw Nazw Geograficznych w Nowym Jorku*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 46, nr 3, s. 354–356.
- Zych M., 2014b, *XVI Posiedzenie Grupy Roboczej UNGEGN do spraw Egzonimów w Hermagorze*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 46, nr 3, s. 356–359.
- Zych M., 2015a, *Polsko-czesko-słowackie sympozjum nazewnictwa w Warszawie*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 47, nr 1, s. 86–88.
- Zych M., 2015b, *XVII Posiedzenie Grupy Roboczej UNGEGN ds. Egzonimów w Zagrzebiu*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 47, nr 2, s. 170–173.
- Zych M., 2015c, *17 Posiedzenie Bałtyckiej Sekcji Regionalnej UNGEGN w Warszawie*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 47, nr 3–4, s. 284–287.
- Zych M., 2015d, *XXI Posiedzenie Sekcji Regionalnej UNGEGN Europy Środkowo-Wschodniej i Południowo-Wschodniej w Lublanie*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 47, nr 3–4, s. 311–313.
- Zych M., 2016a, *XXIX Sesja Grupy Ekspertów ONZ do spraw Nazw Geograficznych w Bangkoku*. „Polish Cartographical Review. Supplement w języku polskim” T. 1, nr 1, s. 124–126.
- Zych M., 2016b, *Polsko-czesko-słowackie spotkanie nazewnictwa w Bratysławie*. „Polish Cartographical Review. Supplement w języku polskim” T. 1, nr 1, s. 116–118.
- Zych M., 2017, *Połączone posiedzenie Grup Roboczych UNGEGN ds. Egzonimów oraz ds. Systemów Latynizacji w Pradze*. „Polish Cartographical Review. Supplement w języku polskim” T. 2, nr 1, s. 136–140.

Wykaz publikacji Komisji Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Rzeczypospolitej Polskiej zob. strona <http://ksng.gugik.gov.pl>

The fiftieth anniversary of the first United Nations Conference on the Standardization of Geographical Names

Summary

On the occasion of the fiftieth anniversary of the first United Nations Conference on the Standardization of Geographical Names, the author presents the historical background of the ongoing international cooperation on the unification of toponyms on a global scale. The 1967 conference in Geneva was extremely important in defining the objectives and tasks of the cooperation, setting out the main areas of action (national standardization, geographical terms, spelling systems, international exchange of information) and, through the resolutions adopted at the time, formulating detailed guidelines for standardization

procedures. In the past half-century, the global organising of geographic nomenclature – although still incomplete – has gained a universally accepted institutional framework and has produced the expected results. The UNGEGN (United Nations Group of Experts on Geographical Names) plays a major role in organising the cyclical conferences, sessions, regional division and working group meetings, and toponymy courses, as well as inspiring the creation of unified databases and publications.

Keywords: toponyms, international standardization, UNGEGN

Niniejszy tekst jest polską wersją artykułu: Ewa Wolnicz-Pawłowska, *The fiftieth anniversary of the first United Nations Conference on the Standardization of Geographical Names*. „Polish Cartographical Review” Vol. 49, 2017, no. 3, pp. 121–132, DOI: 10.1515/pcr-2017-0010.

W przypadku cytowania należy podawać wersję pierwotną (w języku angielskim).